

Sterke afname Kleine Rietgans in Nederland

In de Eems ten zuidoosten van de Eemshaven werd een nieuw broedeiland voor sterns opgeleverd. Het fungeerde niet alleen als nieuwe broedkolonie, maar werd ook snel als hoogwatervluchtplaats in gebruik genomen.

Foto: Peter de Boer

Mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen worden uitgevoerd. Zowel op Texel, Terschelling als Ameland bestond de indruk dat de kolonies flink waren uitgedund ten opzichte van enkele jaren eerder. Ook het aantal jongen was laag (onderzoek op Texel, Vlieland en Schiermonnikoog in het kader van het Meetnet Reproductie), met uitzondering van Zilvermeeuwen op Schiermonnikoog. Kleine Mantelmeeuwen begonnen dit jaar uitzonderlijk laat met broeden. Uit de Waddenzee van Sleeswijk-Holstein kwamen berichten over een extreem slecht broedresultaat bij de beide grote meeuwen (B. Hälterlein).

De Grote Sterns waren opnieuw succesvol in de binnendijkse broedgebieden op Texel (Utopia en Wagejot, samen 6698 paren) en brachten daar ook redelijk wat jongen groot. De vestiging in Wagejot ondervond wel versterking door dijkwerkzaamheden en in Utopia werden een paar honderd jongen geprepareerd door een losgelaten Fret (M. Leopold/IMARES). Opmerkelijk genoeg is de kwelder van Hollum dit jaar niet door Grote Sterns als broedplaats gebruikt.

Nieuwe broedlocaties succesvol

In de vorige Sovon-Nieuws berichtten we al over nieuw gecreëerde broedplaatsen voor Kluten in de Dollard. Dit jaar kwam in de Eems-Dollard regio ook een ander nieuw broedgebied gereed, een speciaal broedeiland voor sterns in de Eems, vlak onder de Eemshaven. Doel hiervan is om de kolonies in de Eemshaven zelf, tegenwoordig een belangrijke broedplaats voor zowel Noordse Stern als Visdief, te doen verplaatsen naar dit nieuwe broedeiland, om zo de overlast voor bedrijven in het havengebied te beperken. Zowel Visdieven als Noordse Sterns wisten het eiland snel te vinden. Door de late vestiging werden in augustus nog volop kuikens gevoerd en het uiteindelijke broedresultaat lijkt goed uit te pakken. Grote aantallen Visdieven en Noordse Sterns kwamen eveneens tot broeden in een door schrikdraad afgeschermd deel van de Punt van Reide aan de Dollard. Aflezingen van kleuringen laten zien dat broedparen makkelijk tussen de verschillende kolonies uitwisselen (D. Hiemstra).

● Kees Koffijberg, Peter de Boer & Jelle Postma

Veel vogelaars reizen in het najaar af naar Zuidwest-Friesland om Kleine Rietganzen te bekijken. De laatste jaren wordt dat steeds lastiger. In de vaste gebieden zijn ze nog wel te vinden, maar in veel kleinere aantallen dan voorheen, en vaak ook nog in gemengde groepen met andere soorten.

Minder dan 10.000

In het najaar van 2017 werden hooguit een krappe 7500 Kleine Rietganzen in Nederland geteld, zo laten voorlopige resultaten van de watervogeltelling in december zien. Dat aantal vormt een voorlopig dieptepunt in een afnemende reeks die al sinds het seizoen 2004/05 gaande is (figuur 1). Sterker nog, niet eerder werden bij de tellingen zo weinig Kleine Rietganzen gezien. En dat terwijl de op Spitsbergen broedende populatie in de loop der jaren groeide. Volgens de laatste internationale telling in november 2017 gaat het momenteel om ongeveer 72.000 vogels. Daarvan pleisterde in november 2017 driekwart in Denemarken, voornamelijk in Jutland. Nog geen 10% zat in Nederland.

Mais in Denemarken favoriet

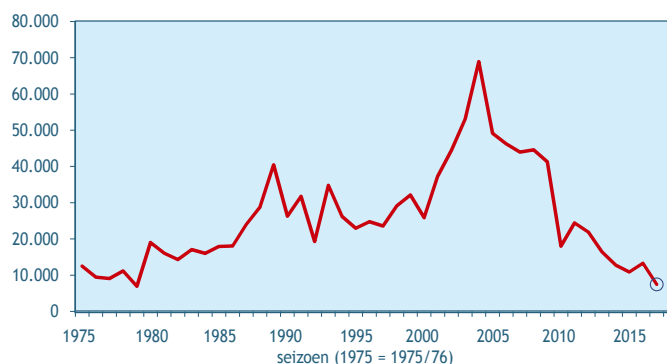
Uit analyses van Deense, Belgische en Nederlandse ganzenonderzoekers blijkt dat Kleine Rietganzen tegenwoordig maïspcelen in Denemarken verkiezen boven Friese graslanden. Het sterk uitgebreide areaal aan maïs in Denemarken, bevordert door een warmer klimaat, trekt grote groepen Kleine Rietganzen aan die na de oogst op maïsrusten foerageren. Deze rusten zijn zo profijtelijk dat de ganzen in slechts korte tijd er hun dagelijkse energiebehoefte mee kunnen dekken. Niet jachtdruk of temperatuur, maar veranderingen in grondgebruik (lees: uitbreiding maïs) bleek de belangrijkste voorspeller voor verandering in trekstrategie van individueel gemerkte ganzen in de afgelopen jaren. Hoewel traditioneel

van naam, zijn de ganzen dus goed in staat in te spelen op nieuwe (voedsel)omstandigheden, en ze doen dat ook nog eens in een heel kort tijdsbestek (figuur 1). In Noord-Amerika werd eerder bij Sneeuwganzen vastgesteld dat ze hun trekweg verkortten door uitbreiding van het aanbod aan maïs in meer noordelijk gelegen contreien. Ook in Nederland raakt maïs steeds meer in trek onder Kleine Rietganzen, zoals blijkt uit een analyse van Fred Cottaar die binnenkort in *Limosa* verschijnt. Andere soorten, zoals Kleine Zwaan, Toendrarietgans, Kolgans, Grauwe Gans, Nijlgans en zelfs Brandgans gingen de Kleine Rietganzen daarin voor.

● Kees Koffijberg

Meer lezen:

- Clausen K.K., J. Madsen, F. Cottaar, E. Kuijken & C. Verschuere 2018. Highly dynamic wintering strategies in migratory geese: Coping with environmental change. *Glob Change Biol.* 2018; 24: 3214-3225. <https://doi.org/10.1111/gcb.14061> (open access).
- Clausen K.K., J. Madsen, B. Nolet & L. Haugaard 2018. Maize stubble as foraging habitat for wintering geese and swans in northern Europe. *Agriculture, Ecosystems and Environment* 259: 72-76. <https://doi.org/10.1016/j.agee.2018.03.002>.
- Fox A.D. & K.F. Abraham 2017. Why geese benefit from the transition from natural vegetation to agriculture. *Ambio* 46 (Supplement 2), 188-197. doi: 10.1007/s13280-016-0879-1 (open access).

Figuur 1. Seizoensmaxima van Kleine Rietganzen in Nederland sinds 1975/76 (2017/18 voorlopig).